

ЗАКОН УКРАЇНИ**Про альтернативні види палива**

{ Назва Закону в редакції Закону
N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 12, ст. 94)

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009, ВВР, 2009, N 40, ст.577
N 4970-VI (4970-17) від 19.06.2012, ВВР, 2013, N 19-20, ст.177 -
втратив чинність на підставі Закону N 191-VIII (191-19)
від 12.02.2015, ВВР, 2015, N 21, ст.133
N 514-VIII (514-19) від 04.06.2015, ВВР, 2015, N 33, ст.324
N 1713-VIII (1713-19) від 01.11.2016, ВВР, 2016, N 51, ст.834 }

Цей Закон визначає правові, соціальні, економічні, екологічні та організаційні засади виробництва (видобутку) і використання альтернативних видів палива, а також стимулювання збільшення частки їх використання до 20 відсотків від загального обсягу споживання палива в Україні до 2020 року.

{ Преамбула в редакції Закону N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**Стаття 1. Визначення термінів**

У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються у такому значенні:

альтернативні види палива - тверде, рідке та газове паливо, яке є альтернативою відповідним традиційним видам палива і яке виробляється (видобувається) з нетрадиційних джерел та видів енергетичної сировини; { Абзац другий статті 1 в редакції Закону N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

відходи - шлаки та відходи промисловості, сільського господарства, комунально-побутових та інших підприємств, які можуть бути джерелом або сировиною для видобутку чи виробництва альтернативних видів палива;

нетрадиційні джерела та види енергетичної сировини - сировина рослинного походження, відходи, тверді горючі речовини, інші природні і штучні джерела та види енергетичної сировини, у тому числі нафтові, газові, газоконденсатні і нафтогазоконденсатні вичерпані, непромислового значення та техногенні родовища, важкі сорти нафти, природні бітуми, газонасичені води, газогідрати тощо, виробництво (видобуток) і переробка яких потребує застосування новітніх технологій і які не використовуються для виробництва (видобутку) традиційних видів палива;

споживачі альтернативних видів палива - фізичні та юридичні особи, які використовують технічні засоби, у тому числі двигуни внутрішнього згорання, котельні агрегати, печі, інші енергетичні агрегати, установки та машини, що працюють повністю або частково на альтернативних видах палива;

сфера альтернативних видів палива - сфера діяльності, пов'язана з виробництвом (видобутком), транспортуванням, зберіганням та споживанням альтернативних видів палива;

біологічні види палива (біопаливо) - тверде, рідке та газове паливо, виготовлене з біологічно відновлювальної сировини (біомаси), яке може використовуватися як паливо або компонент

інших видів палива; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

біокомпонент - біопаливо, що використовується як компонент інших видів палива; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

біомаса - невикопна біологічно відновлювана речовина органічного походження, здатна до біологічного розкладу, у вигляді продуктів, відходів та залишків лісового та сільського господарства (рослинництва і тваринництва), рибного господарства і технологічно пов'язаних з ними галузей промисловості, а також складова промислових або побутових відходів, здатна до біологічного розкладу; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009; в редакції Закону N 514-VIII (514-19) від 04.06.2015 }

біоетанол - спирт етиловий зневоджений, виготовлений з біомаси або спирту етилового-сирцю для використання як біопалива; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

біобутанол - спирт бутиловий, виготовлений з біомаси, що використовується як біопаливо або біокомпонент; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

біодизельне паливо (біодизель) - метилові та/або етилові етери вищих органічних кислот, отриманих з рослинних олій або тваринних жирів, що використовуються як біопаливо або біокомпонент; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

біогаз - газ, отриманий з біомаси, що використовується як паливо; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

біоводень - водень, отриманий з біомаси і є одним з видів біогазу; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

виробник біопалива - суб'єкт господарської діяльності, що безпосередньо виробляє біопаливо з біомаси; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

добавки на основі біоетанолу - біокомпоненти моторного палива, отримані шляхом синтезу із застосуванням біоетанолу або змішуванням біоетанолу з органічними сполуками та паливом, одержаними з вуглеводневої сировини, в яких вміст біоетанолу відповідає вимогам нормативних документів та які належать до біопалива; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

рідке паливо з біомаси - біопаливо дизельне, біоетанол, біобутанол, чиста олія та інші синтетичні палива, виготовлені з біомаси; { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

синтетичні біопалива - синтетичні вуглеводні та суміші синтетичних вуглеводнів, виготовлені з біомаси. { Статтю 1 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

{ Абзац дев'ятнадцятий статті 1 виключено на підставі Закону N 514-VIII (514-19) від 04.06.2015 }

Стаття 2. Основні принципи державної політики у сфері альтернативних видів палива

Основними принципами державної політики у сфері альтернативних видів палива є:

сприяння розробці та раціональному використанню нетрадиційних

джерел та видів енергетичної сировини для виробництва (видобутку) альтернативних видів палива з метою економії паливно-енергетичних ресурсів та зменшення залежності України від їх імпорту;

поетапне збільшення нормативно визначеної частки виробництва і застосування біопалива та сумішевого палива моторного. Вміст біоетанолу в бензинах моторних, що виробляються та/або реалізуються на території України, становитиме: { Статтю 2 доповнено абзацом згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009; в редакції Закону N 4970-VI (4970-17) від 19.06.2012 - втратив чинність на підставі Закону N 191-VIII (191-19) від 12.02.2015 }

у 2013 році - рекомендований вміст не менш як 5 відсотків (об'ємних); { Абзац статті 2 в редакції Закону N 4970-VI (4970-17) від 19.06.2012 - втратив чинність на підставі Закону N 191-VIII (191-19) від 12.02.2015 }

у 2014-2015 роках - обов'язковий вміст не менш як 5 відсотків (об'ємних); { Абзац статті 2 в редакції Закону N 4970-VI (4970-17) від 19.06.2012 - втратив чинність на підставі Закону N 191-VIII (191-19) від 12.02.2015 }

з 2016 року - обов'язковий вміст не менш як 7 відсотків (об'ємних); { Абзац статті 2 в редакції Закону N 4970-VI (4970-17) від 19.06.2012 - втратив чинність на підставі Закону N 191-VIII (191-19) від 12.02.2015 }

зменшення негативного впливу на стан довкілля за рахунок використання як сировини для виробництва альтернативних видів палива відходів різного роду діяльності, додержання екологічної безпеки виробництва (видобутку), транспортування, зберігання та споживання альтернативних видів палива;

підтримка розвитку науково-технічної бази виробництва (видобутку) альтернативних видів палива, пропаганда науково-технічних досягнень у цій сфері;

підтримка підприємництва у сфері альтернативних видів палива на основі державного захисту інтересів підприємця;

пропаганда серед населення економічних, екологічних, соціальних та інших переваг виробництва (видобутку) і споживання альтернативних видів палива;

розвиток міжнародного науково-технічного співробітництва, широке використання можливостей світової науки і техніки у сфері альтернативних видів палива;

запобігання штучному створенню монополій на ринку альтернативних видів палива, а у разі визнання в установленому законодавством порядку природних монополій здійснення контролю за їх діяльністю, недопущення зловживань монопольним становищем та обмеження монополізму, якщо необхідність такого обмеження не встановлена законодавством.

Розділ II. ОЗНАКИ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ПАЛИВА, ЙОГО СПОЖИВАЧІВ, ПОРЯДОК ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

Стаття 3. Ознаки альтернативних видів палива

Паливо визначається альтернативним, якщо воно:

повністю виготовлене (видобуте) з нетрадиційних та поновлювальних джерел і видів енергетичної сировини (включаючи біомасу) або є сумішшю традиційного палива з альтернативним, вміст якого має відповідати технічним нормативам моторного палива; { Абзац другий статті 3 в редакції Закону N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

виготовлене (видобуте) з нафтових, газових, нафтогазоконденсатних родовищ непромислового значення, вичерпаних родовищ, з важких сортів нафти тощо і за своїми ознаками відрізняється від вимог до традиційного виду палива. Якщо таке

відрапплюється від вимог до традиційного виду палива. Якщо таке паливо за своїми ознаками відповідає вимогам до традиційного виду палива, дія цього Закону поширюється тільки на його виробництво (видобуток) і не поширюється на споживачів палива;

нормативи екологічної безпеки і наслідки застосування альтернативних видів палива для довкілля і здоров'я людини відповідають вимогам, встановленим законодавством України для традиційних видів палива.

Стаття 4. Альтернативні види рідкого палива

До альтернативних видів рідкого палива належать:

горючі рідини, одержані під час переробки твердих видів палива (вугілля, торфу, сланців);

спирти (біоетанол, біобутанол) та отримані на їх основі синтетичні продукти, що можуть використовуватись як паливо або компоненти палива (добавки на основі біоетанолу та біобутанолу), олії, інші види рідкого палива з біомаси (у тому числі біодизель); { Абзац третій статті 4 в редакції Закону N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

горючі рідини, одержані з промислових відходів, у тому числі газових викидів, стічних вод, виливів та інших відходів промислового виробництва;

паливо, одержане з нафти і газового конденсату нафтових, газових та газоконденсатних родовищ непромислового значення та вичерпаних родовищ, з важких сортів нафти та природних бітумів, якщо це паливо не належить до традиційного виду.

Стаття 5. Альтернативні види газового палива

До альтернативних видів газового палива належать:

газ (метан) вугільних родовищ, а також газ, одержаний у процесі підземної газифікації та підземного спалювання вугільних пластів;

газ, одержаний під час переробки твердого палива (кам'яне та буре вугілля, горючі сланці, торф), природних бітумів, важкої нафти;

газ, що міститься у водоносних пластах нафтогазових басейнів з аномально високим пластовим тиском, в інших підземних газонасичених водах, а також у газонасичених водоймищах і болотах;

газ, одержаний з природних газових гідратів, та підгідратний газ;

біогаз, звалищний, генераторний газ у будь-якому стані, біоводень, інше газове паливо, одержане з біомаси; газ у будь-якому стані, одержаний під час переробки твердого палива (кам'яне та буре вугілля, горючі сланці, торф), природних бітумів, важкої нафти, нафтової сировини; { Абзац шостий статті 5 в редакції Закону N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

газ, одержаний з промислових відходів (газових викидів, стічних вод промислової каналізації, вентиляційних викидів, відходів вугільних збагачувальних фабрик тощо);

стиснений та зріджений природний газ, зріджений нафтовий газ, супутній нафтовий газ, вільний газ метан, якщо вони одержані з газових, газоконденсатних та нафтових родовищ непромислового значення та вичерпаних родовищ і не належать до традиційних видів палива.

Стаття 5-1. Альтернативні види твердого палива

До альтернативних видів твердого палива належать:

продукція та відходи сільського господарства (рослинництва і тваринництва), лісового господарства та технологічно пов'язаних з

ним галузей промисловості, а також гранули, брикети, деревне вугілля та вуглиста речовина, вироблені з цієї продукції та відходів, що використовуються як паливо;

органічна частина промислових та побутових відходів, а також гранули та брикети, вироблені з них;

торф, а також гранули та брикети, вироблені з нього.

{ Закон доповнено статтею 5-1 згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

Стаття 6. Порядок визначення палива альтернативним

Належність палива до альтернативного підтверджується документом про ідентифікацію палива, що видається уповноваженим органом виконавчої влади в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Біологічні види палива, призначені для реалізації як товарна продукція, підлягають обов'язковій сертифікації відповідно до законодавства. { Статтю 6 доповнено частиною згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

Виробниками альтернативних видів палива вважаються суб'єкти господарювання всіх форм власності, що виготовляють тверде, рідке та газове паливо з нетрадиційних джерел та видів енергетичної сировини. { Статтю 6 доповнено частиною згідно із Законом N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

Відмова органу виконавчої влади у видачі документа про ідентифікацію палива або порушення ним порядку видачі можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Суб'єкти господарської діяльності, які реалізують свою продукцію, на вимогу покупця надають документ, що підтверджує якість палива та його належність до альтернативних видів палива. { Частина п'ята статті 6 в редакції Закону N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

Стаття 7. Технічні засоби, що працюють на альтернативних видах палива, та порядок підтвердження здатності технічного засобу працювати на альтернативних видах палива

До технічних засобів, що працюють на альтернативних видах палива, належать засоби, призначені або переобладнані для роботи принаймні на одному з видів альтернативного палива або на суміші традиційного палива з альтернативним, в яких вміст біоетанолу відповідає вимогам нормативних документів, що здатні працювати на такому паливі без погіршення безпеки, надійності та відповідності їх екологічних показників вимогам нормативних документів.

Призначення технічного засобу для роботи на альтернативному виді палива підтверджується документом підприємства-виробника цього засобу. Переобладнання технічного засобу для роботи на альтернативному виді палива погоджується з підприємством-виробником технічного засобу або центральним органом виконавчої влади з питань технічного регулювання у сфері, що стосується конструкції відповідного технічного засобу.

Підтвердження відповідності призначеного або переобладнаного для роботи на альтернативному виді палива технічного засобу здійснюється згідно з вимогами законодавства, що поширюється на технічні засоби, які працюють на традиційних паливах.

До техніки, обладнання, устаткування, що використовуються для реконструкції існуючих та будівництва нових підприємств з виробництва біопалив та таких, що використовуються для виготовлення та реконструкції технічних і транспортних засобів з метою споживання біопалив, відносяться товари, які класифікуються за кодами УКТ ЗЕД (2371г-14) 8402, 8403, 8404, 8405, 8406, 8416, 8417, 8419, 8422 40 00, 8423 20 00 00, 8423 30 00 00, 8423 81, 8423 82, 8423 89 00 00, 8423 90 00 00, 8514.

До технічних та транспортних засобів, у тому числі самохідних сільськогосподарських машин, що працюють на біопаливі, відносяться товари, які класифікуються за кодами УКТ ЗЕД (2371г-14) 8701, 8702, 8704, 8705, 8709.

{ Стаття 7 в редакції Закону N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

Стаття 8. Особливості відносин у сфері виробництва та використання біологічних видів палива

Діяльність у сфері виробництва та використання біологічних видів палива може здійснюватися суб'єктами господарювання всіх форм власності відповідно до законодавства України.

Суб'єкти господарювання, що використовують різні технології виробництва біологічних видів палива, мають рівні права на доступ до ринку біологічних видів палива.

{ Частина третю статті 8 виключено на підставі Закону N 1713-VIII (1713-19) від 01.11.2016 }

{ Частина четверту статті 8 виключено на підставі Закону N 1713-VIII (1713-19) від 01.11.2016 }

Біомаса, що утворюється внаслідок діяльності суб'єктів господарювання, може використовуватись як біопаливо або для виробництва біопалива чи біокомпонентів, крім тієї частини біомаси, яка використовується зазначеними суб'єктами для потреб власного виробництва, не пов'язаних з виробництвом біопалива чи біокомпонентів.

Суб'єкти господарювання, внаслідок діяльності яких утворюється біомаса, що використовується для виготовлення біопалива та біокомпонентів, зобов'язані вести облік такої біомаси в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Виробники біопалива зобов'язані вести облік виробленого ними біопалива та біокомпонентів у порядку, встановленому законодавством.

Виробництво біоетанолу здійснюється суб'єктами господарювання за наявності відповідної ліцензії.

Забораються виробництво та зберігання спирту етилового на підприємствах з виробництва біоетанолу.

Забораються зберігання та транспортування біоетанолу без його денатурації від 1-10 відсотків бензину або у разі його використання на експорт та виготовлення етил-трет-бутилового етеру (ЕТБЕ) - денатурація здійснюється згідно з умовами укладених договорів.

{ Стаття 8 в редакції Закону N 1391-VI (1391-17) від 21.05.2009 }

Розділ III. ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ У СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ПАЛИВА

Стаття 9. Організаційно-економічні заходи щодо стимулювання виробництва (видобутку) та споживання альтернативних видів палива

Організаційно-економічні заходи щодо стимулювання виробництва (видобутку) та споживання альтернативних видів палива включають:

визначення джерел і напрямів фінансування заходів у сфері альтернативних видів палива;

створення системи державних стандартів у сфері альтернативних видів палива, які містять нормативно-технічні показники споживчої якості, питомих витрат палива в різних галузях народного господарства, нормативи екологічної безпеки та показники шоло

безпеки праці і здоров'я людини;

застосування у сфері альтернативних видів палива економічних важелів і стимулів, передбачених законодавством України для підприємств, установ, організацій і громадян, діяльність яких пов'язана з розробками і впровадженням маловідхідних ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій у процесі використання нетрадиційних та поновлюваних джерел і видів енергії, у тому числі викидів та скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище в процесі виробництва альтернативних видів палива;

надання юридичним і фізичним особам субсидій, дотацій, податкових, кредитних та інших пільг, встановлених відповідними законами України для стимулювання розробок і впровадження нових технологій, обладнання, матеріалів у процесі виробництва (видобутку) альтернативних видів палива;

стимулювання підприємств - виготовлювачів машин, механізмів, приладів, енергетичних установок, інших технічних засобів та пристроїв до них, що працюють на альтернативних видах палива, а також підприємств, установ, організацій і громадян, які переобладнують технічні засоби, що працюють на традиційних видах палива, для споживання альтернативних видів палива;

стимулювання інвестиційної діяльності і запровадження новітніх технологій у сфері альтернативних видів палива шляхом створення пільгового режиму інвестиційної та іншої господарської діяльності іноземним інвесторам;

надання відповідно до закону спеціальних державних гарантій захисту іноземних інвестицій, спрямованих на розвиток сфери альтернативних видів палива;

створення спеціального інформаційного фонду з метою накопичення, систематизації та поширення інформації про наявність в Україні нетрадиційних джерел та видів енергетичної сировини.

Стаття 10. Фінансування заходів щодо стимулювання виробництва (видобутку) та споживання альтернативних видів палива

Фінансування заходів щодо стимулювання виробництва (видобутку) та споживання альтернативних видів палива здійснюється за рахунок коштів підприємств, установ, організацій, незалежно від форм власності, коштів державного та місцевого бюджету, інших не заборонених законом джерел.

Стаття 11. Стандартизація

Метою стандартизації у сфері альтернативних видів палива є встановлення комплексу норм, правил, вимог, показників щодо технології виробництва (видобутку) та споживання цих видів палива, їх якості, екологічної безпеки, безпеки для здоров'я і праці людей.

Стандарти, якими встановлюються вимоги щодо якості альтернативних видів палива, повинні забезпечувати ефективне та економічне використання енергетичного потенціалу палива.

Показники споживчої якості кожного альтернативного виду палива встановлюються у відповідних стандартах.

Ці показники мають бути основою для всіх розрахунків щодо альтернативних видів палива (обсяги виробництва та реалізації, техніко-економічні, комерційні та інші показники).

Нормативи екологічної безпеки альтернативних видів палива та показники щодо безпеки для здоров'я і праці людей повинні перебувати в межах, встановлених законодавством для традиційних видів палива.

Стаття 12. Норми і нормативи

формами і нормативами у сфері альтернативних видів палива встановлюються витратні енергетичні показники процесів виробництва (видобутку) зазначених видів палива з нетрадиційних джерел і видів енергетичної сировини, показники витрат палива для різних технічних засобів, інші техніко-економічні показники, а також нормативи екологічної безпеки, санітарні показники.

Розділ IV. ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ПАЛИВА

Стаття 13. Правопорушення у сфері альтернативних видів палива

Правопорушеннями у сфері альтернативних видів палива є:

збут підприємствами-виробниками, юридичними та фізичними особами альтернативних видів палива, що не відповідають стандартам, технічним умовам;

виробництво, збут і споживання традиційних видів палива як альтернативних;

надання пільг виробникам та споживачам альтернативних видів палива, діяльність яких не відповідає вимогам законодавства про альтернативні види палива;

невиконання розпоряджень, приписів органів, які здійснюють державний нагляд та контроль за дотриманням чинного законодавства про альтернативні види палива, а також створення перешкод для їх діяльності;

необгрунтована відмова від надання відповідним органам необхідної інформації щодо виробництва (видобутку) та споживання альтернативних видів палива.

Законами України можуть бути встановлені й інші правопорушення у сфері альтернативних видів палива.

Стаття 14. Відповідальність за порушення законодавства про альтернативні види палива

Порушення законодавства про альтернативні види палива тягне за собою встановлену законами України дисциплінарну, адміністративну, цивільну чи кримінальну відповідальність.

Підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, а також громадяни зобов'язані відшкодовувати шкоду, заподіяну внаслідок порушення законодавства про альтернативні види палива, у порядку та розмірах, встановлених законодавством України.

Розділ V. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА (ВИДОБУТКУ) ТА СПОЖИВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ПАЛИВА

Стаття 15. Міжнародне співробітництво

Україна бере участь у міжнародному співробітництві у сфері виробництва (видобутку) та споживання альтернативних видів палива відповідно до законодавства України та міжнародних договорів України.

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлені інші правила, ніж ті, що містяться у цьому Законі, то застосовуються правила міжнародного договору.

Розділ VI. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України протягом шести місяців з дня

набрання чинності цим Законом:

підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із Законом України "Про альтернативні види рідкого та газового палива";

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

відповідно до своєї компетенції забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ, 14 січня 2000 року
N 1391-XIV

Публікації документа

- **Голос України** від 15.02.2000
- **Урядовий кур'єр** від 01.03.2000
- **Офіційний вісник України** від 03.03.2000 — 2000 р., № 7, стор. 18, стаття 244, код акта 14461/2000
- **Відомості Верховної Ради України** від 24.03.2000 — 2000 р., № 12, стаття 94